

KULTTUURITOIMITUS

Homo Secundus saa ensi-iltansa Telakalla: ”Yhteiskunta perustuu uskomukselle, että itsekkyyys on hyve”

26.9.2019

Miko Kivinen ja Teemu Mäki omaavat samanlaisen huumorintajun ja maailmankatsomuksen. Muuten yhteistyöstä ei heidän mielestään tulisikaan mitään.

Samanlainen huumorintaju auttoi, kun savolainen Miko Kivinen ja helsinkiläinen Teemu Mäki päättivät kirjoittaa yhdessä näytelmän. Syntyi helppotajuinen poliittinen komedia Homo Secundus – Sekundaihminen.

<https://kulttuuritoimitus.fi/artikkelit/artikkelit-teatteri/homo-secundus-saa-ensi-iltansa-telakalla-yhteiskunta-perustuu-uskomukselle-etta-itsekkyyys-on-hyve/>

Marja Aaltio

Näyttelijä **Miko Kivinen** muistelee miettineensä, että ohjaaja **Teemu Mäen** kanssa olisi hienoa tehdä yhteistyötä. Myös Mäki oli kuullut yhteiseltä tutulta, että Kuopiossa on joku tyyppi, joka haluaa tehdä töitä hänen kanssaan. Nyt kaksikon käsikirjoittama ja Mäen ohjaama *Homo Secundus – Sekundaihminen* saa ensi-iltansa Teatteri Telakalla Tampereella.

Esitys on **Teatteri Telakan**, **Tanssiteatteri Minim** ja **Tanssiteatterin Tsuumin** yhteistuotantoa. Tulossa on siis musiikkia ja tanssia. Käsikirjoittajien maailmankuvaan sopii, että mukana on myös humoristisia yhteiskunnallisia kannanottoja.

– Tässä on marxilainen pohjavire. Näytelmässä on rikkaiden ja köyhien välinen jännite; mitä rikkaat tekevät köyhille sen jälkeen, kun köyhiä ei enää tarvita ja kun työvoimasta on kroonista ylitarjontaa. Näytelmässä pohditaan myös, miten köyhät voivat taistella oikeuksiensa puolesta. Miten he voivat säilyttää itsetuntonsa, jos ympäröivä yhteiskunta suhtautuu heihin luusereina, näytelmän ohjaaja Teemu Mäki kertoo.

Yllättäen *Homo Secunduksen* toinen ulottuvuus on rakkaus. Mäen mukaan rakkausteema on jopa koko esityksen salainen alaotsikko.

Mäen mukaan *Homo Secundus* ei ole silti parisuhdenäytelmä, vaan rakkausnäytelmä konkreettisella ja aatteellisella tasolla.

– Keskiössä on se ristiriita, että meidän kulttuurimme ja yhteiskuntamme perustuu uskomukselle, että itsekkyyys on hyve. Kapitalismissa itsekkyyys on nostettu hyveeksi. Sivutuotteena se tuottaa yhteishyvää, kuten innovaatioita, ahkeruutta ja tuotantotehoa. Me asetamme tämän ihmiskäsityksen rinnalle tai sitä haastamaan rakkauskeskeisen ihmiskäsityksen, Mäki kertoo.

Näytelmässä kysytään eri tavoilla, millainen rakkaus voi pärjätä kuvatun kaltaista ihmiskäsitystä vastaan. Millainen rakkauden pitää olla, jotta se voisi ketään pelastaa.

Miko Kivisen mukaan lähtökohtana on, että on olemassa ihmisarvo tai eläinrvo tai ylipäättään varaukseton arvo kaikella olevaisella ilman, että sitä arvioidaan tekemisen mukaan. Hänelle ihminen on siis arvokas ihan sellaisenaan, ei vain tekojensa kautta.

Mäen ja Kivisen maailmankuva on hyvin samanlainen. He arvostavat samoja asioita, kuten tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Heillä on myös samantapainen taidekäsitys, mutta kaikkein tärkein yhdistävä tekijä on samanhenkinen huumorintaju. Ilman sitä näin tiivis yhteistyö olisi molempien mielestä mahdotonta.

Työryhmä kokoontui yhteiskuvaan harjoitusten puolivälissä elokuussa. Mukana tuossa harjoituksessa olivat Tanjalotta Räikkä (takana vasemmalla), Marja Myllylä (toinen vasemmalta), Miko Kivinen (toinen oikealta), Teemu Mäki (oikealla takana), Salla Korja-Paloniemi (edessä vasemmalla) ja Riikka Puumalainen (edessä oikealla).

Se, että kuopiolainen Kivinen ja helsinkiläinen Mäki päätyvät tekemään yhdessä teatteria Tampereelle juuri nyt, on oikeastaan sattumien summaa. He olivat tarjonneet Telakalle aiemmin kokonaan toista tarinaa, mutta se suunnitelma ei edennyt. Sitten alkoi syntyä *Homo Secundus*. Mukaan lähtivät Tanssiteatteri Minimi ja Tanssiteatteri Tsuumi. Kun Telakalta soitettiin aiemman tarjouksen perään, miehet tarjosivat uutta esitystä.

* *

Kaksikon työnjako menee niin, että ensin oli yhteinen teksti, jota oli kirjoitettu yhdessä ja erikseen. Harjoitusvaiheessa Kivinen on kuitenkin näyttelijä ja osa työryhmää, Mäki ohjaajana katsoo kokonaisuutta. Toki asioista välillä keskustellaankin, niin harjoitustilanteessa kuin Pispalassa, jonne molemmat ovat asettuneet harjoitusperiodin ajaksi.

Mäki tavoittelee harjoituksissa keskustelevaa ilmapiiriä. Hänen mielestään ohjaaja ei voi koskaan kätkeä, vaan hänen pitää ehdottaa ja antaa ohjeita.

– Komentelu ei ole taiteellisesti tehokasta eikä oikeudenmukaista. Eri asia on tietenkin, miltä se käytännössä tuntuu. Minun mielestäni meillä on ollut hauskaa harjoituksissa, Mäki pohtii.

Kivinen vahvistaa, että ehdotuksia tehdään ja keskustelu kuuluu työn kulkuun.

– Ohjaajaa kuitenkin tarvitaan, koska näyttelijä ei voi luottaa omiin tuntemuksiinsa siitä, miten tulkinta onnistuu. Ohjaaja näkee paremmin, pitääkö näyttelijän tehdä työnsä isommin vai pienemmin. Myös esityksen kokonaisrytmistä vastuu on ohjaajalla, pohtii puolestaan Kivinen.

Teemu Mäen tapa käyttää näyttämöllä monia elementtejä, kuten vaikka näyttelijöiden taakse heijastettavia videoita, saattaa vaikuttaa niin, että näyttelijä ei aina ymmärrä,

miksi asiat pitää tehdä niin kuin ohjaaja ehdottaa. Videolla äänettömästi suutaan aukovan poliitikon pään merkitys selviää vasta, kun kokonaisuus on valmis.

Homo Secunduksen kaltaisessa tanssia ja livemusiikkia sisältävässä esityksessä eri osa-alueita joudutaan usein hiomaan erikseen, joten yksittäinen näyttelijä näkee vasta harjoitusten loppuvaiheessa, millaisia tunnelatauksia edellinen kohtaus on katsojaan ladannut. Siksi ohjaajan kokonaisnäkemys on lopputuloksen kannalta tärkeä.

Kivistä ja Mäkeä yhdistää poliittisen maailmankatsomuksen ja huumorintajun lisäksi monitaiteellisuus. He eivät ole jääneet yhteen lokeroon.

Teemu Mäki (vas. ylhäällä) ja Miko Kivinen ovat kirjoittaneet näytelmän yhdessä, mutta harjoitusvaiheessa Kivinen on työryhmää ja tekee kuten ohjaaja Mäki toivoo.

Miko Kivinen on alun perin opiskellut valokuvausta Lahdessa. Hän sanoo ajautuneensa leikillään tekemään teatteria ja kirjoittamaan. Kirjoittamaan hänet ajoi halu tehdä omia tekstejä. Hän on myös tehnyt musiikkia. Poikkitaiteellisuus on tuntunut hyvältä ja eri taiteen lajit ovat tukeneet hänen mielestään toisiaan.

– Taiteessa lähestytään eri tekniikoilla asioita ja niitä tekniikoita voi opetella. Se on samaa taidetta, väline vain vaihtuu. Ilmaisun tarve etsii kulloisellekin asialle sopivan välineen, Kivinen pohtii.

Mäen alkuperäinen kotikenttä on ollut maalaustaide ja laajemmin vielä kuvataide.

– Siitä lähtien kun olen ruvennut hortoilemaan esitystaiteen puolella tai kirjallisuudessa tai ohjannut liikkuvaa kuvaa, niin eri taiteenlajit eivät ole olleet missään keskinäisessä tärkeysjärjestyksessä. Ne ovat erilaisia, mutta sisällöllisesti koen työskenteleväni samojen aiheiden parissa. Aiheiden kannalta on sekundaarista, millä välineellä milloinkin työskentelen, sanoo Mäki.

Sen hän on huomannut, että kovin monta kirjaa piti kirjoittaa ennen kuin kirjallisuusväki hyväksyi kirjailijaksi. Sama ilmiö näkyi myös esitystaiteen puolella. Monta juttua piti käsikirjoittaa ja ohjata ennen kuin häntä pidettiin ammattilaisena eikä amatöörinä tai pistäytyjänä.

Homo Secunduksen tekemistä miehet kuvaavat poliittisen komedian tekemiseksi sanan parhaassa merkityksessä.

Mäki odottaa näytelmän olevan hauska ja helppotajuinen.

– *Homo Secundus* on tyyliltään ehkä ”normaalimpaa” teatteria, enemmän mainstreamia, kuin olen aiemmin tehnyt. Mutta silti ajattelen, että maailmankatsomuksellisesti tekeleestä tulee radikaali — vallankumoukseen tähdätään, Mäki kuvailee.

Homo Secundus – Sekundaihminen

Tanssiteatteri Minimin, Teatteri Telakan ja Tanssiteatteri Tsuumin yhteistuotanto.

Ohjaus Teemu Mäki

Käsikirjoitus Miko Kivinen ja Teemu Mäki

Esiintyjät Miko Kivinen, Salla Korja-Paloniemi, Marja Myllylä, Riikka

Puumalainen, Tanjalotta Räikkä

Koreografia Riikka Puumalainen

Äänisuunnittelu Antti Puumalainen

Musiikki Kuolio, Antti Puumalainen

Valosuunnittelu Nadja Räikkä

Lavastus Mirikka Nyrhinen, Nadja Räikkä

Puvustus Mirikka Nyrhinen

Ensi-ilta Teatteri Telakalla perjantaina 27.9. 2019.

Homo Secundus -termin voi tulkinta ihmisen jälkeen tulevaksi toiseksi ihmiseksi tai – kuten näytelmän koko nimi ehdottaa – sekundaihmiseksi. Kuva: Teatteri Telakka / Teemu Mäki